

**Raftul
Denisei**

Colecție coordonată de
DENISA COMĂNESCU

Această carte, publicată în cadrul Programului de sprijin pentru publicare „Nicolae Iorga“, a beneficiat de susținerea Ambasadei Franței în România.

v i v r e
l e s
c u l t u r e s

Adrien Bosc

CONSTELLATION

Traducere din franceză și note de
MARIANA PIROTEALĂ

HUMANITAS
fiction

Redactor: Iuliana Glăvan
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Cristina Jelescu
DTP: Radu Dobreci, Carmen Petrescu

Lucrare executată la Real

ADRIEN BOSC
CONSTELLATION
Copyright © Éditions Stock, 2014
All rights reserved.

© HUMANITAS FICTION, 2017, pentru prezenta versiune românească

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
BOSC, ADRIEN
Constellation / Adrien Bosc; trad. și note: Mariana Piroteală. –
București: Humanitas Fiction, 2017
ISBN 978-606-779-179-2
I. Piroteală, Mariana (trad.)
821.133.1

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0372 743 382 / 0723 684 194

Pentru Laura

Combinarea câtorva cuvinte este uneori de-ajuns
pentru a da o direcție vieții noastre.

Antonio Tabucchi,
Femeia din Porto Pim

1

Orly

Eu sunt sfredelul uriaș

Care străpunge coaja împietrită a nopții.

Filippo Tommaso Marinetti,

Aeroplanul papei

În seara de 27 octombrie 1949, pe pista aeroportului din Orly, avionul F-BAZN al companiei Air France se pregătește să-i primească pe cei treizeci și șapte de pasageri cu destinația Statele Unite. Cu un an înainte, Marcel Cerdan debarca învăluit în nimbul gloriei pe care i-l dădea titlul de campion mondial de box la categoria mijlocie, cucerit după o luptă pe viață și pe moarte în fața lui Tony Zale. Pe 7 octombrie 1948, mulțimea îl purta pe brațe. Un an mai târziu, aflat în aeroport, Cerdan, însoțit de impresarul lui, Jo Longman, și de prietenul său Paul Genser, se pregătește să plece pentru a-și recuceri titlul, deținut acum de Jake LaMotta, Taurul din Bronx. Fără nici o îndoială, anul următor în decembrie, va reveni cu titlul, la bordul unui avion Constellation. În holul aeroportului din Orly, bravează, asigurând jurnaliștii: „Vă spun eu că o să vin cu titlul... O să mă bat ca un leu“. Leu contra Taur,

o chestiune de zodii și de constelații. Leul din Nemea contra Minotaurului, fabulosul afiș din 2 decembrie 1949 de la Madison Square Garden.

Jo Longman are o zi proastă, a trebuit să se grăbească, a anulat călătoria cu vaporul, a profitat de dreptul la prioritate pe distanța Paris–New York, și toată bătaia asta de cap numai ca Marcel Cerdan să se întâlnească cu Édith Piaf dimineața devreme.

— Să vă întoarceți cu titlul! îi aruncă un angajat al Air France.

— Doar pentru asta plec! răspunde Marcel.

— Mda, mormăie Jo, care nu se poate abține să nu adauge: Dacă m-ai fi ascultat, am mai fi așteptat câteva zile. Pe cuvântul meu! Plecăm ca niște hoți. Marți aflam că data meciului s-a stabilit pe 2 decembrie, ieri eram în provincie, și abia astăzi ne-am fi putut face valizele. Îți propusesem să rămânem aici toată săptămâna, iar luni să asistăm la întâlnirea de la Palatul Sporturilor. Era simplu, prea simplu, iar mâine o să tuni și-o să fulgeri, pentru că, normal, în graba asta, ai uitat jumătate din lucruri.

Furia este simulată, sunt obișnuiți să joace teatru, lui Marcel îi revine rolul nestatornicului amuzat, lui Jo cel al profesionistului contrariat. Peste câteva clipe, cu coatele sprijinite pe teigheaua barului companiei Air France, face haz de asta. După plecarea antrenorului Lucien Roupp, Jo a urcat în grad. Cu nelipsiții ochelari negri, cu părul dat cu Pento, fondatorul Clubului celor Cinci – cabaretul-restaurant

unde s-au întâlnit Édith și Marcel –, Jo are toate datele unui personaj dubios. Boxerului îi place logoreea lui, felul în care știe să petreacă și să facă afaceri, este tovarășul perfect pentru drumurile dus-întors între Paris, New York și Casablanca.

„Avionul vedetelor“ face cinste astă-seară supranumelui său: pe lângă „Bombardierul marocan“, violonista Ginette Neveu pleacă și ea să cucerească America. În hol se improvizează o serie de fotografii pentru *France-Soir*. În prima, Jean Neveu se află în mijloc și își privește amuzat sora, Marcel are în mâini vioara Stradivarius, și Ginette, toată un zâmbet, îl studiază. În următoarea Jo îi ia locul lui Jean și, cu ochiul lui de expert, compară mâna mică a lui Ginette cu pumnul puternic al boxerului.

Pe pistă, la baza scării de acces, discuția între cele două vedete continuă. Ginette îi dă detalii despre turneu – Saint Louis, San Francisco, Los Angeles, Chicago, New York. El îi propune să-i ofere bilete în primul rând pentru revanșa din Madison Square Garden și promite să asiste la concertul din Carnegie Hall din 30 noiembrie. Poate vor lua cina la Versailles, cabaretul unde La Môme¹ se bucură de succes de luni bune.

Cele patru uriașe motoare Wright Cyclone ale avionului Lockheed Constellation F-BAZN zumzăie.

1. La Môme („Micuța“) Piaf – poreclă sub care era cunoscută cântăreața franceză Édith Piaf.

După ce se face inspecția elicelor și a brațelor, cei unsprezece membri ai echipajului iau loc în partea din față a aparatului de zbor. Este un cvadrimotor mare și frumos cu fuzelaj de aluminiu, iar trenul de dimensiuni colosale îi dă aspectul neobișnuit al unui piciorong. La coada de la îmbarcare așteaptă încă treizeci și doi de pasageri: John și Hanna Abbott, Mustafa Abdouni, Eghline Askhan, Joseph Aharony, Jean-Pierre Aduritz, Jean-Louis Arambel, Françoise și Jenny Brandière, Bernard Boutet de Monvel, Guillaume Chaurront, Thérèse Etchepare, Edouard Gehring, Remigio Hernandez, Simone Hennessy, René Hauth, Guy și Rachel Jasmin, Kay și Ketty Kamen, Emery Komios, Ernest Lowenstein, Amélie Ringler, Yaccob Raffo, Maud Ryan, Philippe și Margarida Sales, Raoul Sibernagel, Irène Sivanich, Jean-Pierre Suquibide, Edward Supine și James Zebiner. Dați la o parte, cei doi tineri căsătoriți Édith și Philip Newton, care s-au întors din luna de miere, și doamna Erdmann se supun consecințelor dreptului de prioritate acordat campionului.

Un Dakota la Casablanca

Viața modernă îți permite să călătorești, dar nu-ți oferă și aventura.

Jean Mermoz, *Mes vols*

Informarea de vreme rea deasupra Canalului Mânecii și a Atlanticului de Nord îl determină pe pilot, Jean de La Noüe, să schimbe planul de zbor. În locul escalei la Shannon, în Irlanda, alimentarea se va face pe mica insulă Santa Maria din arhipelagul Azore. Procedurile de plecare sunt demarate și, semeț, marele piciorong pornește de pe platforma de îmbarcare spre pistă. Elicele Curtiss zumzăie ritmic și încep decolarea. Pilotul către turn:

— F-BAZN cerem permisiunea de decolare.

Turnul către pilot:

— Permisie acordată, F-BAZN.

Ora 20.06, Constellation își ia zborul.

În curând Atlanticul, peste șase ore aeroportul din Santa Maria, apoi Terranova și, în sfârșit, New York mâine-diminează.

La aproape șase ani după ce s-a alăturat Forțelor Franceze Libere la Londra, Jean de La Noüe își

amintește cu încântare de acei ani aventuroși în care manevrase avioane mici și învechite, mai întâi englezești, apoi americane.

Încă nu trecuse peste afurisitul de război și dezas-
trul care-i urmasse. De bine, de rău, își ascultase soția
și în timpul Ocupației își reluase postul de pilot de
linie la compania Air France. Dar îi era din ce în
ce mai greu. Știa că totul se juca la Londra, iar el nu
era acolo. La Pléneuf-Val-André, satul său, în depăr-
tare se vedeau falezile engleze, Franța liberă, Radio
Londra. Dacă își reia serviciul, ce mai contează dacă
zboară deasupra Canalului Mânecii, a Atlanticului,
în Mediterana, important e să fie pe cer și în tabăra
celor buni. Avea doar cinci ani când se semnase ar-
mistițiul din timpul Marelui Război într-un vagon în
poiana din Rethondes și, descoperind isprăvile esca-
drilei la Dunkerque, se molipsise cu virusul aviației.
Eroul său: Charles Nungesser, dispărut când el avea
cincisprezece ani, la bordul *Păsării albe*, deasupra
Atlanticului, împreună cu François Coli, în timpul
unei încercări de zbor fără escală. Un corsar al aeru-
lui al cărui biloc, un Nieuport 17, avea pictat pe
carlingă simbolul pilotului: o inimă neagră în care
se aflau un craniu și un sicriu așezat între două sfeș-
nice. Jean nu avea stofă de erou, dar nici de dezertor.
Demobilizat în 1940, dăduse la schimb cu regret
liniile inamice pe liniile comerciale. În 1943, în tim-
pul unuia dintre numeroasele zboruri, Jean fugise
și se alăturase Forțelor Franceze Libere. Apoi, după

debarcarea aliaților în Africa de Nord, fusese desemnat să transporte soldații din Casablanca pe frontul italian. Avionul său: un Dakota, pe care piloții englezi îl porecliseră *Gooney Bird*, *Albatrosul*, stângaci la sol, maiestuos pe cer.

A trecut ceva timp de la acele survolări peste Mediterana, cei mai frumoși ani din viața sa, își repeta el. Invadarea insulei Pantelleria în data de 10 iunie 1943, apoi Linosa, Lampedusa și faimoasa cucerire a Siciliei. Treizeci și opt de zile de campanie în care a transportat, de la baza avansată din Pantelleria, douăzeci și opt de oameni cu Dakota. Și în care au trasat pe cer, în drumurile dus-întors, linii din pânza parașutelor. Operațiunea Avalanșa la Salerno, apoi Slapstick, încheiată cu cucerirea portului Taranto. Pe 11 mai 1944 avea să urmeze marea bătălie, Monte Cassino. Apoi parașutările din Provența. La Casablanca, bază retrasă aliată, Jean își revenea la viață. Istoria era în plină desfășurare, iar el era acolo, unul dintre figuranții marelui teatru de operațiuni organizat de Churchill și Roosevelt cu prilejul conferinței de la Casablanca. De Gaulle, Giraud, câțiva dintre cei care făcuseră parte din forțele aeronavale și care fuseseră demobilizați, armata franceză devenită complice în plan secund al dispozitivelor aliate; toți acești oameni aveau adânc înrădăcinată în ființa lor dorința de revanșă și recucerire. După război, Jean își dusese soția la Max Linder la proiecția filmului *Casablanca*